

## CÜNEYT ARCA YÜREK

# Bir 'Çınar'dan Anılar..

"Yoldaşlar, ölürsem o günden önce yani" diyordu  
"Vasiyet" şiirinde Türkiye'nin uluslararası tek ozanı,

**Nâzım Hikmet:**

"Öyle gibi de görünüyor" diye devam ediyordu:

"Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni ve de  
uyanna gelirse,

tepemde bir çınar olursa  
taş maş da istemez hani".

■ *Arkası Sa. 6, Sü. 1'de*

Nâzım Hikmet

## ■ Baştarafı 1. Sayfada

Devlet; belki hak ettiler, belki etmediler, ama nice kişilere Nâzım'dan esirgediği "itibar iade" görevini yerine getirdi.

Avanos, Nevşehir'in bir ilçesi. İlçenin belediye meclisi, Başkan **Seyhan Duru**'nun önderliğinde, Nâzım Hikmet'in itibarını iade girişimini başlattı ve... Avanos'ta yapılacak anıt-mezara gömülmesi kararını aldı.

Tepesinde bir çınarla yetinen, taş maş da istemeyen çınar yüceliğindeki Nâzım Hikmet için...

Bu küçük haber; bir köşeye atılan sararmış, kenarları kıvrık eski fotoğraflardaki kimi anıları canlandırıyor.

O yıllar demokrasiye açılış yıllarıydı. Tek parti dönemi olanca görkemiyle sürüyor. Posta Caddesi'ndeki içkili lokantalarda **Orhan Veli**'leri, zaman zaman **Oktay Rifat**'ları, **Cahit Sıtkı Tarancı**'ları yanı başlarındaki masadan gıpta ile izlerdik..

Özgürlük, bağımsız yaşam tutkusu gazetecilik ateşiyle birlikte damarlarımızda dolaşüyor; Nâzım'ı bilenlerden dinliyorduk.

Nâzım Hikmet'in Bursa mapushanesinden çıkan kimi şiirlerini masa altında gizlice, Emniyet 1. Şube memurlarına (siyasi polis) göstermeden alıyor; bir solukta CHP'nin yayın organı, çalıştığımız Ulus gazetesine koşuyorduk.

**Altan Öymen**'le iki ayrı yazı makinesine geçiyor ve Nâzım'ın şiirini onar adet çoğaltıyorduk. Gece Yazı İşleri Müdürü **Nihat Subaşı** ağabeyimize bir kopya veriyor, geriye kalanları eşe dosta dağıtıyorduk. Nâzım'ın pek çok şiiri ezberimizdeydi.

Kopyayı alan, on adet çoğaltıyordu. Biz ve bizim gibi olanlar Nâzım Hikmet'in teksir makinesiydik!

Yıllar geçti. Vatan gazetesi temsilcisi **Sabahattin Sönmez**'in çömezi (yardımcısı) görevindeyken, **Ahmet Emin Yalman**'ın Bursa mapushanesinde Nâzım'la yaptığı röportaj patladı.

Affı gündeme geldi. Avukatı **Mehmet Ali Sebük**'ün, Ankara'da iktidarla Nâzım konusunu görüştüğü günler; Nâzım'ın pelur kâğıdına yazılmış şiirlerini bir gece ilk kez Sönmez'in evinde gördüm.

Sebük, Adalet Bakanı **Fuat Sirmen**'e, Nâzım'ın vatanseverliğini kanıtlamak için henüz ortaya çıkmamış İstiklal Savaşı Destanı'nı getirmişti.

## Hem hayran hem korkak

Başta Orhan Veli, Ankara'da yaşayan ozanların başlattığı sakal grevini izlerken, annem anlam veremediği olaylardan sızlanıyordu. "Kimi saatlerde kapı çalınıyor. Adını bile duymadığım bir kişiyi soran adamlar kafalarını içeri uzatıp duruyorlar" diyordu. Nâzım'la ilgilenmek affedilmez bir suçtu. Adından ve şiirlerinden söz etmek komünist suçlamasıyla emniyette dosyalanmaya yeterliydi. Gazetecinin evi böyle ilkel yöntemlerle gözleniyordu.

14 Mayıs 1950 seçimine gidilirken CHP hükümetinin vaat ettiği genel af; Nâzım gibi "bir vatan hainini de kurtaracağını" öne süren tek parti savunucusu "müfrit" CHP milletvekillerinin baskısı ile gerçekleşmedi.

Nâzım galiba açlık grevine başladı. Ailesi sokaklara döküldü.

Ozani, 14 Mayıs'ta tek başına iktidara gelen Demokrat Parti'nin af yasası dışarı çıkardı.

Ama baskı sürdü. Çok hastalıklı yaşı ilerlemiş Nâzım'ı tekrar askere alacaklarını duyduk. Rusya'ya kaçtı. Orada öldü.

Uçakta bir avuç gazeteci, Bakû'ya uçuyoruz (1970'ler). **Aziz Nesin** ağabey de bizimle. O günlerin yıldız politikacısı, ozan ve solcu **Bülent Ecevit**'e bastırıldı Aziz Nesin: "Moskova'ya dönüşte Nâzım'ın mezarnı ziyaret etmelisiniz".

Ecevit, olur demedi. Demesi de beklenemezdi. Seçimlerde Nâzım'ı ziyaretini sağ partilerin sömüreceğinden korkuyordu.

1990'larda Nâzım'ın mezarnın Türkiye'ye getirilmesi gündemdeydi. Cumhurbaşkanı Demirel'e görüşünü sordum.

Hafif gülererek, "Ben karşı çıkmam" dedi. Büyük bir ozan olduğunu kabul ediyor, pek çok şiirini ezbere biliyor, "Ama, Rusya'ya kaçarak ihanet etmeydi" demekten de kendini alamıyordu.

"Dünyanın değiştiğini, kendilerinin de değiştiğini", oy kaygısını geride bıraktıklarını söyleyen çağdaş devlet adamları...

Mezarında taş maş istemeyen Nâzım'dan bir avuç köy toprağını ve bir çınarı hâlâ esiriyorlar.

